

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
I. Praca, lenistwo i sprawy różne	9
1. Żadna praca nie hańbi	10
2. Dokumenty, pisma, pisemka.....	39
II. Być czy mieć?	55
III. Świat, w którym żyjemy	111
IV. W pogoni za marzeniami, w pogoni za ideałem	177
1. Dziecięce marzenia	178
2. Marzenie o urodzie i szczęściu	191
3. W pogoni za eliksirem długowieczności	207
4. W poszukiwaniu lepszego życia	219
V. Podróże bliskie i dalekie	233
1. Podróże kształcą	234
2. Bliżej gwiazd	255
3. Podmorskie podróże	266
VI. Gramatyka	279
1. Czasowniki z prefiksami	280
2. Czasowniki odimienne	294
3. Liczebniki	299
4. Odmiana polskich imion i nazwisk	313
5. Ćwiczenia z rzeczownikami	319
5.1. Dopełniacz	319
5.2. Biernik	322
5.3. Biernik czy dopełniacz?	325
5.4. Różne problemy z rzeczownikami	327

6. Wyrazy złożone	332
7. Spójniki	334
VII. Klucz	341

INDEKS GRAMATYCZNY

Zagadnienia gramatyczne w ćwiczeniach: (rozdział / nr ćwiczenia)

Czasowniki (ćwiczenia różne, m.in. rekcja): I / ćw. 10-15, 20 a); III / ćw. 12; IV / ćw. 58, 66; V / ćw. 3, 16

Czasowniki odimienne (teoria: VI.2): V / 29, 70; VI / ćw. 20-30

Czasowniki z prefiksami (teoria: VI.1): I / ćw. 16, 17; II / ćw. 16 a); III / ćw. 57; V / ćw. 44, 70; VI / ćw. 1-19

Imiesłowy: I / ćw. 13, 14

Liczebniki (teoria: VI.3): II / ćw. 38; V / ćw. 42; VI / ćw. 31-39

Nazwy zawodów i ich wykonawców: I / ćw. 9, 20 b) i c), 21

Odmiana i formy imion i nazwisk polskich (teoria: VI.4): III / ćw. 67-71; VI / ćw. 40-43

Przymyki: I / ćw. 28; II / ćw. 5, 14, 35; III / ćw. 44, 53; V / ćw. 53, 64

Przymiotniki (w tym szyk przydawki przymiotnej): II / ćw. 15, 28; III / ćw. 14

Rzeczowniki (ćwiczenia różnego typu) (teoria: VI.5): II / ćw. 17, 56; IV / ćw. 66; V / ćw. 64; VI / ćw. 44-51

Spójniki (teoria: VI.7): II / ćw. 57; V / ćw. 71; VI / ćw. 54-60

Wyrazy złożone (teoria: VI.6): I / ćw. 38; IV / ćw. 49, 59; V / ćw. 69; VI / 52, 53.

WSTĘP

Na poziom zaawansowany C użytkownicy języka polskiego, dla których nie jest on językiem ojczystym, docierają dwiema drogami: jedna z nich jest mozolnym wspinaniem się na szczyt przez kolejne kursy na poziomach A i B, druga wiąże się z posiadaniem polskich korzeni i pielęgnowaniem w rodzinie polszczyzny, którą trzeba jednak wzbogacić i doszlifować. Studenci z obu tych grup potrzebują podręcznika, który pomógłby im ugruntować znajomość języka, uporządkować czy uzupełnić posiadaną wiedzę, poćwiczyć słownictwo literackie, urzędowe i potoczne, wyeliminować błędy gramatyczne, dać odpowiedzi na różne pytania gramatyczne, leksykalne, frazeologiczne itp., a także wyćwiczyć różne formy wypowiedzi.

Do tych osób skierowany jest podręcznik *Język kluczem do kraju*. Jest on zróżnicowany pod względem treści, ćwiczeń i stosowanych metod. Można w nim znaleźć inspirujące teksty z prasy, Internetu, literatury, teksty satyryczne, skecze kabaretowe, prezentacje zdjęć czy projektów artystycznych, piosenki, dyskusje i wypowiedzi czytelników i internautów na różne tematy. Materiały te są podstawą do dyskusji (dobór argumentacji i dowodzenie swoich racji są jedną z najważniejszych umiejętności na zaawansowanym poziomie kompetencji językowej), różnego rodzaju ćwiczeń (samodzielnych i w grupach), prezentacji ustnych, wypracowań oraz gier i zabaw.

W podręczniku znaleźć można również wiele ćwiczeń leksykalnych, frazeologicznych, a także sprawdzających rozumienie tekstów i materiałów wideo (do pobrania z Internetu), np. odpowiedzi na pytania, testy wyboru, zdania do dokończenia, wypisanie określonych informacji. Wiele ćwiczeń służy wzbogaceniu słownictwa i rozwinięciu umiejętności pisania, m.in. rozprawki, opisu i charakterystyki, listów, e-maili, a także pism urzędowych (życiorysów, podań, reklamacji itp.)

Podręcznik zawiera też ćwiczenia gramatyczne dotyczące zagadnień sprawiających trudności na poziomie zaawansowanym. Pojawiają się one

w poszczególnych rozdziałach, towarzysząc omawianym tematom, a najtrudniejsze z nich (często sprawiające także trudności rodzimym użytkownikom języka), jak m.in. odmiana imion i nazwisk, wybór właściwego przypadku i końcówki rzeczownika, czasowniki z prefiksami, liczebniki, znajdują się w osobnym rozdziale wraz z omówieniem teoretycznym.

Z książki mogą korzystać zarówno studenci samodzielnie pogłębiający znajomość języka polskiego, w czym pomocny będzie znajdujący się na końcu książki klucz do ćwiczeń, jak i uczestnicy kursów językowych czy tandemów. Lektorzy znajdą obok niektórych ćwiczeń wskazówki dotyczące dodatkowych możliwości wykorzystania materiału, zależnie od potrzeb i zainteresowań studenta czy grupy.

Mam nadzieję, że nowy podręcznik dla poziomu zaawansowanego uciechy zarówno studentów, jak i lektorów, oraz sprawi, że praca z nim i nauka języka polskiego będzie przyjemna i efektywna.

Z życzeniami, by wzbogacony język stał się kluczem do kraju – Polski,

Autorka

I

PRACA, LENISTWO I SPRAWY RÓŻNE

ŻADNA PRACA NIE HAŃBI
DOKUMENTY, PISMA, PISEMKA...

1. ŻADNA PRACA NIE HAŃBI

Ćwiczenie 1

Przeczytaj poniższy tekst, a następnie napisz krótkie charakterystyki trzech zawodów (ulotkarz, pracownik call center i urzędnik). Możesz wykorzystać zwroty i wyrazy podane w ramkach.

Ci ludzie uprawiają najbardziej zniechęczone przez społeczeństwo zawody

(fragment artykułu z działu Praca/Finanse ze strony www.wp.pl, 20.01.2014)

Dają duży prestiż, władzę lub pieniądze. Mimo tych niewątpliwych zalet, od lat znajdują się w czołówkach nielubianych przez nas profesji. Nie cenimy ich z różnych powodów – czasami ze spotkaniem z jedną z takich osób wiąże się duży stres, innym razem nie podoba nam się wysoka pensja, jaką pobierają osoby na różnych stanowiskach lub ich niekompetencja. Nie lubimy reprezentantów tych zawodów też dlatego, że mogą czegoś od nas chcieć albo wiemy, że chcą wyrzucić na nas jakiś wpływ.

W Polsce jest wiele grup zawodowych, których przedstawiciele nie cieszą się powszechną sympatią. Przedstawiamy listę najbardziej nielubianych (a może nawet zniechęconych) zawodów, z którymi mamy kontakt na co dzień.

Polityk

Na czoło najbardziej zniechęconych zawodów w Polsce wysuwa się polityk, bo to właśnie polityczne elity tworzą prawo, którego przepisy rzadko bywają popularne. Właściwie wszystko mają na koszt podatników – mieszkanie w stolicy czy pokój w hotelu wynajmuje im Sejm, limuzyny z szoferami czekają na każde ich zawołanie, mimo że ich diety nie należą do najmniejszych. Jakby tego było mało, od czasu do czasu media bombardują społeczeństwo informacjami o aferach, w których role główne odgrywają właśnie przedstawiciele tego zawodu.

Komornik

Jak lubić kogoś, kto zabiera całą pensję, emeryturę albo dom, konfiskuje dobytek zbierany przez lata i wyrzuca z domów na bruk całe rodziny? Z roku na rok komornicy mają coraz więcej pracy. Rośnie liczba blokowanych przez nich kont bankowych dłużników, zwykle przez zaległe czynsze, rachunki za telefon, energię, a ostatnio nawet za abonament RTV. Kolejna grupa to osoby poręczające kredyty.

Są tacy, którzy mówią nawet, że komornik w rodzinie to wstyd, a niektórzy komornicy w obawie przed odrzuceniem, nie informują w towarzystwie, czym się zajmują.

Windykator

Grożby, zastraszanie, nękanie telefonami i listami – to tylko niektóre z metod, jakie na co dzień stosują firmy windykujące długi od Polaków. Windykatorzy nie narzekają na pracę, mają kogo dręczyć – jak mówią statystyki, niemal 2,5 mln Polaków zalega z terminowymi płatnościami – spłatami rat kredytowych, wypłatami wynagrodzeń za pracę, opłacaniem rachunków. Statystyki mówią, że w ciągu ostatniego roku windykacja długów stała się najdynamiczniej rosnącą branżą w Polsce. Firmy zajmujące się ściąganiem należności są coraz bardziej poszukiwane i osiągają coraz lepsze wyniki.

Kanar

„Gdybym jechał autobusem bez biletu, a akurat byłyby one sprawdzane, to byłbym wściekły na siebie, że nie kupiłem biletu. Dlaczego miałbym mieć pretensje do kontrolera? To ja zrobiłem błąd” – kto tak myśli przyłapany przez kontrolera nazywanego popularnie kanarem? Zaledwie garstka. I choć przedstawiciele tego zawodu mogą obawiać się tylko pasażerowie nieuczciwi, trudno wyjaśnić, skąd bierze się powszechna do nich niechęć. Być może stąd, że już ich widok stresuje nawet uczciwych, a może stąd, że ich zachowanie często do najgrzeczniejszych nie należy.

Strażnik miejski

Odpowiadają za porządek w miastach, wspomagając w tym zakresie policję. Ale jakie tak naprawdę mają kompetencje? Wielu z nas zwyczajnie tego nie wie. Wiele osób narzeka za to, że owi miejscy (lub gminni) strażnicy oddają się z pasją tak naprawdę tylko jednej sprawie: wlepianiu mandatów kierowcom za złe lub zbyt długie parkowanie, lub za przekraczaną szybkość. Robią więc to, co jest najłatwiejsze i najbardziej dochodowe – polują na kierowców. [...]

Ulotkarz

ulotka • roznosić • zaczepiać • przechodnie • reklama • odmawiać • z litości
• dla świętego spokoju • lądować w koszu • od niechcienia • elastyczny czas
pracy • plik • drażnić • słabo płatna

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Pracownik call center

telemarketer • przedstawiać ofertę • oferować • klient • wymigiwać się • natręt • natrętny • postrzegać (kogoś / coś) jako... • bombardować telefonami • odkładać słuchawkę • wciskać (coś komuś) • wypytywać

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Urzędnik

biuro • biurokracja • służbista • obiegowa opinia • obowiązki • przywileje • petent(ka) • godziny urzędowania

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ćwiczenie 2

Podaj trzy zawody niewymienione w ćwiczeniu 1, które Twoim zdaniem także nie cieszą się dobrą opinią. Napisz ich charakterystyki.

Ćwiczenie 3

- a) Zrób listę 7-10 zawodów, które cieszą się powszechnym szacunkiem w Twoim kraju.
- b) Scharakteryzuj je w kilku zdaniach i podaj przyzwyczajony społeczny szacunek.
- c) Czy podobne zawody są cenione w Polsce? Jak myślisz, z czego wynikają ewentualne różnice?

Ćwiczenia 2 i 3 można wykonać w grupach i wykorzystać do zainicjowania dyskusji.

Ćwiczenie 4

Uzupełnij zdania odnoszące się do tekstu z ćwiczenia 1 właściwymi formami brakujących wyrazów.

1. Ten zawód nie prestiżu, ale to spore pieniądze.
2. W rankingów najbardziej nie lubianych profesji wciąż znajdują się politycy.
3. Z występami publicznymi przeważnie się duży stres.
4. Zupełnie nie rozumiem, za co on pensję.
5. Ankieterzy uliczni czy telefoniczni nie się sympatią.
6. Trzeba być punktualny na dzień, a nie tylko od
7. Posłowie prawo, ale sami nie zawsze go
8. Media codziennie nas jakimiś złymi informacjami.
9. Komornik konfiskuje dłużników i często wyrzuca ich na
10. Windykatorzy długi oraz spłaty kredytów, pensji, za rachunki.
11. Strażnicy miejscy z pasją wypisywaniu mandatów.
12. Ulotkarze przechodniów, wręczając im ulotki reklamowe.
13. Telemarketerzy są postrzegani negatywnie, jako
14. Nienajlepsza opinia o urzędnikach, którzy zdaniem są często niemili i mało uczynni.
15. Politycy mają do dyspozycji limuzyny z szoferami na każde

Ćwiczenie 5

Podaj przykłady obiegowych opinii lub stereotypów związanych z kilkoma zawodami.

Ćwiczenie może być podstawą dyskusji.

Ćwiczenie 6

Napisz krótki esej (ok. 100-150 słów) na jeden z wybranych tematów.

1. Jakiej pracy nigdy nie chciał(a)byś wykonywać zawodowo? Dlaczego?
2. Jakie zawody Twoim zdaniem wymagają powołania? Uzasadnij swoją opinię.
3. Jakie zawody wyginęły, a jakie nieznanne wcześniej pojawiły się we współczesnym świecie? Podaj powody.

Ćwiczenie 7

Do podanych nazw zawodów dopisz, jak w podanym przykładzie, po kilka wyrazów pokrewnych z danej rodziny wyrazów. Postaraj się, żeby były wśród nich różne części mowy (rzeczowniki, czasowniki, przymiotniki, przysłówki). W razie potrzeby sięgnij po słownik.

Przykład: polityk → polityka, politykować, polityczny, politycznie

- komornik →
- windykator →
- kontroler →
- strażnik →
- ulotkarz →
- telemarketer →
- lekarz →
- prawnik →
- sprzedawca →
- kierowca →
- nauczyciel →
- policjant →
- dziennikarz →

Ćwiczenie można wykonać w grupach w formie konkursu. Wygrywa grupa, która poda największą liczbę wyrazów pokrewnych.

Ćwiczenie 8

Z grup wyrazów z poprzedniego ćwiczenia wypisz te, które są dla Ciebie nowe. Wyjaśnij ich znaczenie i konteksty użycia, i ułóż z nimi zdania.

Ćwiczenie 9

Uzupełnij pary wyrazów. Dopisz odpowiednio brakujące męskie lub żeńskie nazwy zawodów, wykonawców czynności lub tytułów. Zwróć uwagę na te, których utworzenie w języku polskim sprawia szczególną trudność.

- polityk – – księgowa
- policjant – dyrektor –
- – fryzjerka kontroler –
- dziennikarz – strażnik –
- komornik – – lekarka

..... – przedszkolanka / nauczycielka wychowania przedszkol- nego	kierowca –
muzyk – – kierowniczką
..... – kosmetyczka	spawacz –
analityk finansowy –	marynarz –
.....	sprzedawca –
doradca kredytowy –	profesor –
..... – wychowawczyni
grafik komputerowy –	prawnik –
.....	mistrz –
..... – opiekunka	inżynier –
glazurnik – – pianistka
doktor –	psycholog –
rolnik – – pracownica
..... – tancerka	dozorca –
wykładowca –	konsul –
murarz –	archeolog –
	prezydent –
 – sekretarka

Ćwiczenie 10

Połącz linią elementy obu kolumn tak, aby utworzyć związki wyrazowe.

pobierać	ważną rolę
wywierać	na czoło
cieszyć się	na każde zawołanie
wysunąć się	wpływ
odgrywać	pensję
mieć	na (czyjś) koszt
być	sympatią
oddawać się (czemuś)	sympatię
żyć	duże znaczenie
budzić	pomoc
nieść	z pasją

Ćwiczenie 11

Ze związkami wyrazowymi z ćwiczenia 10 ułóż zdania odnoszące się do faktów oraz zjawisk otaczającego Cię świata.

Ćwiczenie 12

Dopasuj rzeczowniki podane w ramce do czasowników. Znajdź wszystkie możliwe połączenia. Zwróć uwagę na właściwy przypadek rzeczownika.

niechęć • radość • tabu • uśmiech • zainteresowanie • obojętność • alergia
 • zła sława • sympatia • reakcja • pierwsze lody • popularność • autorytet • szacunek

wywołać:
 przełamać:
 powodować:
 cieszyć się:
 wzbudzać:

Ćwiczenie 13

Uzupełnij podane zdania odpowiednimi czasownikami, imiesłowami lub rzeczownikami odczasownikowymi. Zwróć uwagę na aspekt (dokonany lub niedokonany).

1. Co w wyglądzie kobiet najbardziej uwagę mężczyzn?
2. Wystawa portretów pędzla Boznańskiej duże zainteresowanie miłośników malarstwa.
3. Nowy prezydent miasta sympatią mieszkańców.
4. Misjonarze pomoc potrzebującym w wielu krajach.
5. Wprowadzenie tego prawa władze państwa pod osąd parlamentu.
6. Nareszcie udało mi się pierwsze lody z moją współlokatorką.
7. Orzeszki u mnie reakcję alergiczną.
8. Informacja o śmierci premiera na czołówkach wszystkich gazet.
9. Oszuści często starają się zaufanie ludzi.
10. Nowy gmach opery naprawdę duże wrażenie.
11. Smartfony rynki na całym świecie.
12. Wieloletnie oszustwa podatkowe szefów tej firmy zainteresowanie mediów.
13. Czasem wrażenie, że ty mnie w ogóle nie słuchasz.
14. Ten model samochodu złą sławą, często się psuje i dużo pali.

15. Jej sukces niechęć przegranych kandydatów.
16. Dzięki śledztwu prokuratury nielegalne inwestycje w naszym mieście na światło dzienne.
17. Ten dziwny budynek uwagę przechodniów.
18. Microsoft chce wiedzieć, co myślą o nim internauci, dlatego rozesłał specjalną ankietę, się pod osąd użytkowników komputerów.
19. Czy żebracy twoją litość?
20. Mimo szerokiej oferty sklepy odzieżowe nie jednak wielkim wyborem, gdyż wszędzie są podobne kolory, fasony ubrań.
21. Czasem wrażenie, że wszyscy ubierają się w jednym sklepie.
22. Ubiegły rok okazał się dla niego przełomowy, po wielu „chudych” latach, wreszcie zaczął sukcesy.
23. Człowiek, który się uśmiecha, najczęściej sympatię otoczenia.
24. Napiętnowanie publiczne poczucie wstydu, dlatego wiele firm decyduje się na zamieszczanie zdjęć nieuczciwych klientów, uznając to za skuteczną formę walki.
25. W przypadku katastrof, trzęsień ziemi czy powodzi organizacje, służby mundurowe i wolontariusze pomoc potrzebującym.
26. zaufania jest częstą metodą działania oszustów.
27. W ostatnich latach tablety jak ciepłe bułeczki.
28. Wiosną dużą popularnością się rowery.
29. Współczesny styl życia obojętność na problemy otaczających nas ludzi.
30. Liczne bloki reklamowe we mnie niechęć do oglądania filmów w telewizji.

Ćwiczenie 14

- a) Wypisz z poprzedniego ćwiczenia związki wyrazowe, których nie znałeś/-aś lub które sprawiły Ci trudność.
- b) Ułóż z nimi zdania odnoszące się do zaobserwowanych zjawisk otaczającego świata lub wydarzeń z Twojego życia.

Ćwiczenie 15

- Przeczytaj dwie listy synonimów odnoszących się do pracy. Wyjaśnij różnice w znaczeniu i użyciu.
- Zwróć uwagę, jaki styl językowy reprezentują (czy jest to język literacki, potoczny, wulgarny) i posegreguj je, wpisując do odpowiednich rubryk tabeli.

pracować • harować • tyrać • trudnić się • zapracowywać się • ślęczyć • ryc
 • siedzieć nad czymś • dwoić się i troić • urabiać sobie ręce po łokcie •
 krzątać się • chałturzyć • zapieprzać

leniuchować • bumelować • opieprzać się • obijać się • nie palić się do roboty
 • lenić się • leserować • migać się • siedzieć z założonymi rękami • pracować
 na pół gwizdka • nie palić się do roboty • stronić od pracy

Język literacki		Język potoczny	Język wulgarny
neutralny	nacechowany stylistycznie: wysoki, artystyczny, urzędowy		
pracować			zapieprzać
	stronić od pracy	migać się	

Ćwiczenie 16

Uzupełnij poniższe zdania właściwymi formami czasowników podanych w ramce.

dopracować • odpracować • przepracować • wypracować • spracować
 • rozpracować • zapracować • napracować się • niedopracować

- Z powodu choroby lektora przepadły nam środowe zajęcia i będziemy musieli teraz je jakoś

2. Policji udało się szajkę złodziei.
3. Naprawdę nad tym projektem. Mam nadzieję, że się spodoba.
4. Każdy człowiek musi sobie sposoby radzenia sobie ze stresem.
5. Na wypłatę trzeba sobie najpierw
6. jeszcze tę piosenkę, bo ciągle daleko jej do doskonałości.
7. Czy ty kiedykolwiek chociaż jeden dzień?!
8. Moim zdaniem twórcy tej gry trochę grafikę, bo pomysł jest całkiem dobry.

Ćwiczenie 17

- a) Wyjaśnij znaczenie poniższych czasowników prefiksalnych oraz podaj przykłady ich użycia.

odrobić • dorobić • dorobić się • zarobić • przero-
bić • wrobić • rozrobić • nadrobić • podrobić • wy-
robić • wyrobić się • narobić • narobić się • urobić

Można zrobić to ćwiczenie całą grupą. Najpierw poszczególni studenci podają znaczenia i konteksty użycia tych z wymienionych czasowników, które znają, a następnie lektor naprowadza grupę na właściwe odpowiedzi dotyczące pozostałych czasowników.

- b) Dobierz czasowniki z podpunktu a) i utwórz zwroty.

- a) klucz
- b) wzór w swetrze
- c) podpis
- d) sobie mięśnie
- e) sobie ręce po łokcie
- f) pracę domową
- g) na handlu
- h) ciasto drożdżowe
- i) jeansy na szorty
- j) farbę w wiaderku
- k) zaległości na zajęciach
- l) sobie pogląd
- m) sobie wrogów

- c) Ułóż zdania z czasownikami z podpunktu a), które sprawiły Ci trudność lub których nie znałeś/-aś.